

ne more vlada terpeti; le čudno je to — je rekel — da ljudje godernjajo od vsih strani čez mlinarje, da jemljejo preobilno mlevšino, čez mesarje in peke, da je vaga premajhna, — da bi pa tak, ki se poškodovanega misli, šel in tožil pri gosposki, kadar se mu kaj takega primeri, tega pa ni slišati, in to ravno je vzrok, da se take napake ne odpravijo.

Predlog zastran živinske soli je bil s tem rešen, da je ni ravno treba v Ljubljani po 4 fl. kupovati, ampak, komur bolj kaže, jo zamore kupiti po 2 fl. 20 kr. v Pirani ali Kopru v Istrii; prosto iz morja se pa ne more nikjer dobivati, ker sol spada med samostèrštva cesarske.

Zastran nadlog, ki jih delajo večkratne povodnje v Loški dolini, se bo podružnici nasvetovalo, da naj, ker ta zadeva je le soseskina zadeva, se Loška podružnica združi s Planinsko, ktera se ravno pripravlja milostljivemu cesarju prošnjo predložiti, da bi se na kakošno vižo s pripomočjo visoke vlade odpravili vzroki teh povodinj, ki na Notrajskem toliko škodo delajo.

(Dalje sledi.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Luna.

Luna je svet na nebu, ki se naši zemlji s soncom vred prav dobrotljiva skazuje. In ko bi tudi sama na sebi prevdarjanja vredna ne bila, bi zaslužila vendar zastran velikih korist, ki jih naša zemlja od nje dobiva, vso našo pazljivost. Že z golimi očmi zapazimo lahko vse prikazni na luni. Temen svet je, in njegova razsvetljena stran je vselej proti soncu obrnjena. Da je temen svet okrogle podobe, ki svetlobo od sonca dobiva, nas to lahko prepriča, da se njegova svetloba množi in manjša. Verti se okrog zemlje in doverši svoj tek v 27 dnéh in nekoliko urah. — Kar pa na luni z golimi očmi lahko vidimo, ni ravno najvažniše — mnogo važnišega se je s pomočjo daljnogledov in natanjnih obračunov znajdilo. Koliko hvale smo dolžni možém, ki so se, naše znanosti pomnožiti in čast vsigamogočnega Stvarnika med ljudmi razširiti, s takim preiskovanjem trudili, po katerem smo v stanu si naj visokejše zapopadke o nebni svetih zadobiti! Iz njih težavnega ogledovanja vémo sedaj, da je luna, ki ji iz nevednosti velikost kakošne sklede dajamo, v primeri z zemljo znamenite velikosti. Poveršje lune znese skoraj 663.042 štirjaških milj, in je tedaj le štirinajstkrat manjše, ko poveršje zemlje. — Dasiravno je med vsimi planeti naši zemlji naj bliže, je vendar 50.000 milj dalječ od nje. — Na poveršju mešca se kažejo razne lise, ki se tudi z golimi očmi lahko vidijo. Nekatere so blede in temne, nekatere pa svetle, kakor več ali manj svetlobe nazaj mečejo. Svetlejše lise niso najberže nič družega ko hribi, ki svojo visokost s senco kažejo, ki jo vedno od sonca proč delajo. In manj razsvetljeni kraji so znabiti morja, ki po svoji naravi veči del žarkov skozi se puščajo in jih le malo nazaj mečejo.

Te zapazke, zoper ktere se ne dá nič pametnega ugovarjati, nam ne kažejo lune tako majhne, kakor nekatere mislimo. Marveč nam velikost, daljnost in vsa narava tega sveta na nebu nov dokaz nezmerne mogočnosti in modrosti našega Stvarnika lahko v roke podá. Al kaj, da bi ne imel toliki planet, ko je luna, nobenega družega namena, ko da nekoliko noči našo zemljo razsvetluje? Kaj — da bi bil Bog ta svet, ki je naši zemlji tako močno podoben, in ki je najberže iz enake

snove ko naša zemeljska krogla, le zato vstvaril, da bi odtok in pritok morja na zemlji pospeševal in prebivavcom zemlje še nekatere nam neznane koristi napravljaj? Kaj — da bi poveršje kakšnega sveta, ki nekoliko milijonov štirjaških milj znese, prazno in brez živih stvari bilo? Kaj — da bi bil neskončni Bog ta prostor pust in prazen pustil? V resnici, to bi se z modrostjo in dobrotljivostjo božjo nikakor ne skladalo!

Ker pa to spoznanje še ni dognano, ostanimo le pri koristi, ki jo luna naši zemlji deli. Kako očitno se razodeva modra previdnost božja za človeka! Temu svetu je Bog tek tako blizo okrog zemlje določil, da ji sam več svetlobe daja, ko vse nepremične zvezde skup. S tem je ne le naše veselje, temuč tudi naše vgodnosti pomnožil, ker nam mesečna svetloba na naših potih in pri naših opravilih prav koristno streže. In v koliki zmoti bi bili gledé letnega računa, ko bi nas ne bile spremembe lune, ki se tako redoma godé, čas vrediti in preračunati naučile? Računi učenih nas sicer truda oprostijo, da nam ni treba zavolj tega lune in njegovih sprememb ogledovati. Al brez ogledovanja luninega teka bi bile vse koristi koledarjev nemogoče.

Zgodovinske pisma.

Tretje pismo.

Odlomek krajsko-slovenske povestnice.

Krajna, to je, dežela od Soče do Save, je bila ob časih Julija Cesarja vsa rimska; on je bil čez krajske planine ali čez Kraj cesto napravil. Pozneje (452 po Krist.) je Atila s svojimi silnimi vtaki tod hodil, razdjal Emono in Oglej. Ko so bili leta 452 Atilovi sinovi preobladani, so se Sarmatje Limigantes (Lemki) in Cemanderi, oboji slovenskega rodú, in nekteri Huni pri Mariboru (Castrum Martena) z dovoljenjem izhodnjerrimskih cesarjev poselili.

Iz teh naselitev bi se utegnila kaka dušna ali telesna posebnost štajarskih Slovincov razložiti? Leta 624 po Krist. — tako govori Fredegar (c. 48.) — so se bili Slovinci zoper Obre (Avare) s perimkom Hune in zoper njih kralja Gagana spuntali, kar je bilo tako prišlo: Vindi ali Slovinci so že od nekđaj Hunom kot vojaki služili. Ko so se Slovinci vojskovali, so Huni v stajah zbrani čakali. Če so Slovinci premagali, niso Huni imeli nič opraviti. Če so bili pa Slovinci premagani, so jim Huni k zmagi pomagali. Verh tega so Huni vsako zimo h Slovincem zahajali, njih žene in hčere po sili jemali. Zraven družih odertij so jim morali Slovinci tudi harač plačevati. Hunske sinovi od Slovincem rojeni niso mogli nič več tacih hudobij in odertij prenašati, pokazali so torej, da kerv ni voda, in zoper hunske rogoviljenje (saj gospodarstvo se ne more imenovati) so se bili spuntali.

Ko so se bili z vojsko nad Hune vzdignili, je šel kupec Samo z njimi. Slovinci viditi, da je serčen in umen vojščak, so si ga kralja izvolili, in 35 let je on srečno kraljeval. Ko je bilo zapadno-rimsko cesarstvo (476) razpadlo, se je bil Teodorik ostgotški kralj polastil (okoli leta 489) Dalmacije, Norika, Krajne. Njegovi nasprotniki pri lastenji rimskih dežel so bili frankovski kralji, kateri so si jako prizadevali svojo oblast razširjati. Ob tej priložnosti so se lahko med Donavo in med jadranskim morjem stanujoče ljudstva povzdvigovale in tudi širile. Med temi so bili Bojoari, Huni in Slovinci. Slovinci so stanovali ob obéh stranéh Drave pri Mariboru in ob obéh stranéh Save, to je, na Štajarskem okoli Celja, na Krajskem in nekoliko tudi na Horvaškem. Huni so pa bivali ob Muri in Rabi v družem kraji Štajarskega. Ko je Teodorik Italijo stiskal, mu za Norik ni bilo toliko mar, da so se mu bili li tu-